

מסורת הש"ס

א) ת"כ צו פ"ט ה"א, ב) [ספחים נח: וס"ק] ת"כ שם פ"ב ה"י, ירוש' ספחים פ"ה ה"א, ג) ע' שקלים פ"ו מ"ד, ד) שקלים שם [תמורה ג: ע"ש] כע"ז יבמות צד. בחובות מט., ה) שקלים פ"ד מ"ד, כ"ב קנא. תמורה כ, לא; ו) ת"כ צו פ"ט ה"א, ז) [ובב"ק פס. ד"ה יא] מילו בלחון אחר.

שינויי נוסחאות

א) ג"ל שזבח לאיש [ג'נין, והוא מדר"א]. ועי' בתלפ"ש שהיה לפני הנדבא ששלחה לאישים. ופי' דרש' איש מלחון אשר רח' עומת. ועי' דהמנצ"ס מפסג' כן נס לגי' שגלו: ב) בשריך כו' בעורן [בתנ"י וספרי: ג) המזבח מוכיח (ש"ס): ד) ג"ל ולא (ש"ס): ה) הפסד מראורייתא. דרו רפיס וש"ס: ו) נכתיב שאין הכהנים זכאין (דק"ס) וכו' בשריך: ז) ג"ל דתנן (ג'ג'יון): ח) נכתיב' משום חטא ונשום אשמה (דק"ס). וכתב בשמחות: ט) בתן עולות כו' והעולות לכהנים לג"ל (ש"ס): י) רש"י ז"ל ל"ג מינת גרים. וכן מתקב' גטי'. ומדנבי' ההנצ"ס נ"י נדבס' גרים (כ"ב הכ"ס): ועי' ב"ס' ותיק ושלח מפרשים שהאירו צוה. ועי' גליקסון: יא) גירי ה"ק' ממצט: יב) ג"ל שעת הכושר (כ"י): יג) ג"ל מוקרא (כ"י): יד) ונצ"ל דמי אשמות (ש"ס). ונצ"ל גרים דאף אשמות. ע"ש: טו) ג"ל ושעתכפרו (כ"י). וז"ה נכספחיו עב' ע"א ונשבעות יב' ע"א. וכן ברש"י לעיל ה ע"ב וע"א. לאמנ' נכנסת תמורה כ' ע"ב ה"ג ורשפירו. וז"ה נכנסים: טז) ג"ל דקיי"ל בברוך ירעו (ש"ס): יז) ג"ל ח"ג ואומר עובדה. ועי' מנשה דתמורה ש"ס: יח) ג"ל אלמור (ש"ס) וג'יון: יט) ג"ל ח"ג ועובדה: כ) דעורה (ש"ס): כא) ג"ל דמאן (ש"ס): כב) ג"ל על דבר שאינו ש"ל לג"ל [ג'נין] בשם צ"ס: כג) ב"ס' ותיק נוסף מספר יס' פ"י אלא חוררין ומכריח העור ולוקחין בדמיון הבמה לעולה לקיח' המזבח דבריו רבי יהודה. ע"כ: כד) א"א לומר אשם לג"ל (ש"ס): כה) נכתיב' העולה: כו) עליה (ש"ס): כז) ג"ל דאקדיש (ש"ס): כח) ג"ל להקדיש (כ"י): כט) ג"ל עולות דכיון דאקדיש בתו' הכל הקדיש הראוי וכו' (כ"י): לו) ג"ל של זכרים (ש"ס): לא) נכ"י"פ נוסף כשהביאה לעולה מת:

ליקוטים

עולת גרים נשים ועבדים מגין. רבינו שלמה לא גרים עולת גרים, ונראה דמשום קרשיא דלעיל דפרוך אטו גר לא ארס הוא. ובספרי ישן קדישם שנתקב' בספר של רבינו שלמה כתוב בו עולת גרים אלא שנתקב' בשני נקודים. מהו אי צריך למחוק דכמה דברים נטיב תורת הכנים אגב אחרוני נשים ועבדים דשריף מפקי להו מחר קרא, וכן משמע בכל מקום דרין אחד להם. (ר"ס משאנן ת"כ ז' פ"ד פ"ט)

טבול יום פרק שנים עשר זבחים

בתנ"י **כל שלא זכה המזבח בנשרה**. כגון שאירע זה פסול קודם זריקה ללא היתר לה שעת יב' היתר למזבח: **עורה לכהנים**. מוקראי יא' איתרבאי בצרייתא בגמרא: **ואחד עולם האשם**. דאיתרבאי נמי מקרא: **עורוס קדשי קדשים**. חטאות ואשמות לכהנים כדמפרש טעמא ואזיל: אין **המזבח מוכיח**. כלומר ואין לך לומר מזבח יוכיח שזכה בצשר העולה ולא זכה בעורה ואף אתה אל תתמה בקדשי קדשים שאע"פ שזכו כהנים בצשרן לא יזכו בעורן אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקוס אבל לכהנים מניינו שזכו בעור העולה וקל וחומר שיזכו בעורות קדשי צצשרן לא יזכו בעורן אין זו הוכחה **קדשים: גב' פרט לעולם הקדש**. לקמיה מפרש לה: **פרט לעולם גרים**. לקמיה פריך אטו גר לאו איש הוא: **מן המסופרים**. דכל יד' אשמות של רעיה כגון תמורת אשם ואשם שמתו צעליו ושכיפרו יב' צעליו בנשר דקיימא לן יב' ירעו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה והוא עולת קיץ המזבח ללאו עולת איש הוא אלא נדבת צבור היא ונסכייה משל צבור ואין צעליו סומך עליה ואינו יא' שחטתה כדתנן בתמורה (דף כ:): **הניחא כו' פלוגתא דרבי אליעזר יח' ורבנן** היא בתמורה (שם): **לנדבה צבור**. לקיץ המזבח: **לנדבה יחיד**. צעליו של אשם שניתותר הוא עצמו מציח עולה דמניו והוא סומך עליה ושחטתה יא' ונסכיה קריבין משלו: **כדאמר רבא**. (וימא דף לה.) גבי וערך עליה העולה דילפינן מיניה מגין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה וגו' ואמרין מאי תלמודא ואמר רבא העולה משמע העולה ראשונה האמורה בקדר קרבנות היום הכה נמי עור העולה כתיב העולה ראשונה שהופרשה מתחילה לשם עולה ולא הבאה ממותר אשם וממותר חטאת ולקמיה פריך והא קי"ל עורה ב' לכהנים ממדרש יהודע הכהן: **פרט למתפוס עולתו לנדק הבית**. שאין עורה לכהנים: **ולא מיבעיא וכו'**. צפ' בתרא דתמורה (דף לב:): דקאמר עולא המתפוס עולה לנדק הבית אין זה אלא עיכוב גיזברים בלנד ומותבינן לעולא המתפוס עולה לנדק הבית אסור לשחטתה עד שתפדה ומשני עולא האי דמנריך ליה פדיה מדרבנן מכלל מאן אא דמותיב צעי למימר דאורייתא ולענין עורה לא מיבעיא למ"ד מדאורייתא תפסה זה קדושת

צדק הבית דאין עורה לכהנים אם שחטה עד שלא נפדית דלאו עולת איש הוא אלא עולת הקדש: **אלא אפי' למ"ד**. מדרבנן צעלמא אבל מדאורייתא לא: **הני מילי**. דמדאורייתא לא: **בשר**. דשל מזבח הוא ואין קדושה חלה עליו יב' שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מזבח הוא וכהנים אכתי לא זכו ביה תפיס: **דמאן רצבי יהודה**. לקמן מיימי לה דאמר אין עורה לכהנים: **הא דדר ציה**. דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהודע הכהן ולא אהדר להו מדי: **ששה לנדבה**. צ"ג שפורות שהיו צמקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין [ותקלין עמיקין] קינין וגוזלי עולה עגיס ולגונה וזהו לכפרת וששה לנדבה [שקלים פ"ו ה"ד] ומפרש מאי ניהו ששה לנדבה: **ה"ג ששה לנדבה לעולא הבאה מן המוטאות שאין כההנים זכאין צעורה יב' אשם לה'**. אי אפשר יד' אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן כחטאת כאשם תורה אחת להם וגו' [ויקרא ז] הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרש מעות לחטאתו וניתותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דלאזלי לרעיה דקיימא לן (תמורה דף יט.) כל שצחטאת מתה באשם רועה: **ילקח צהן כו'**. נמצאו שני כתובים מקויימין אשם לה' בשר לעולה יב' ואשם לכהן העור והיינו דכתיב [מלכים ז יג] כסף אשם וכסף חטאות לא יוצא וגו': **אלא מר צמאי מוקי לה**. להא דמני לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרצי יהושע**. דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות והן עולת הקדש היא וכדמסיים ואזיל דכי א"ר יהושע דחייל שם מזבח עלייהו מעיקרא אמאי דחוי למזבח קאמר אבל צעור מודה דחייל עלה יב' קדושת צדק הבית: **המקדיש נכסיו**. לנדק הבית: **הראוויס למזבח**. תמימים: **זכרים ימכרו ללרבי עולוס כו'**. דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפוס תמימים לנדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם: **זכרים עצמן יקרבו עולוס**. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדשו ואע"ג דמקדיש יב' סתמא דעמיה הוה להקריב יב' למזבח הראוי לו: **ונקטוס ימכרו כו'**. אבל הן עצמן לא יקרבו שולמים יב' עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למזבח דומיא דצדק הבית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדשינהו. ובהך עולה דרבי יהושע זכרים יב' הקריבים עולות קא"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפי' לרבי יהושע**. כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הראוי למזבח למזבח ושאינו ראוי למזבח יהא לנדק הבית לא שיהו כשאר קדשי מזבח שעורומיהן לכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לנדק הבית כשאר נכסים שלו: ואין לו יורשין. דאין לה צעלים יא' ה"ג עולא איש אין לי אלא עולא איש עולא נשים ועבדים מגין פ"ל כו': **העולה**. קרא יתירא הוא דלא אנטריך למכתב אלא העור לכהן אלא לרבות צא: **הואיל ולא עלסה לצעלים**. ואף על פי שהיא כשרה לא

טבול יום פרק שנים עשר זבחים

ק.י.

הניחא למ"ד מותרות לנדבת ציבור אזלי. תימה לדידיה מ"ש דממעט מותרות טפי מעולת תמיד וי"ל דסברא הוא למעוטי טפי מותרות משום דהיו מעיקרא לאיש: **אלא למ"ד לנדבת יחיד מאי איבא למימר**. תימה מאי קשיא ליה הא רבי יהודה דממעט הכה עולת הקדש הוא דקאמר בסמוך לנדבת ציבור אזלי דקמני ששה לנדבה ואי לנדבת יחיד לא היה משימה צשופר דקרבן יחיד צעי סמיכה וי"ל דלא שמעי ליה היא צרייתא מדע דאי שמעי ליה הא דהר ציה רבי יהודה ממדרשו של יהודע: **לא מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא**. תימה לדידיה אמאי אנטריך קרא הכה דאס שחט קודם פדייה אין עורה לכהנים פשיטא דקדשי צדק הבית היו בכלל העמדה והערכה: **אין יא' אלא עולת איש גרים נשים ועבדים מגין**. משמע ממד קרא הוה ממעטינן נשים ועבדים ודין הוא דהא ילפינן מהדדי בג"ש דלה לה מאסה והקשה הר"ר חיים דבפרק החולב (צ"ק דף פס.) מנריך תרי קראי גבי עדות חד למעוטי נשים ומד למעוטי עצדים וי"ל דגבי מלות הוא דילפינן מהדדי בג"ש דלה לה אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין מלוי צנאמנות שהרי משה ואהרן לא מעדין לא משום דלא מהימני הלכך היכא דגלי גלי י:

אבל עור תפוס וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב פרט לעולה הבאה מן המותרות א"ל רב המנונא לרב נחמן ב' כמאן כרבי יהודה הא הדר ביה דתניא ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות שלא יב' יהו כהנים זכאין בעורה דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה ואמרי לה ר"ש אם כן ביטלת מדרשו של יהודע הכהן דתניא ב' זה מדרש דרש יהודע הכהן ב' אשם הוא אשם אשם לה' יכל שבא משום ח' חטאת ומישום אשם ילקח בו יב' עולות הבשר לשם ח'עורה לכהנים א"ל אלא מר במאי מוקים לה א"ל מוקמינא ליה במקדיש נכסיו וכדרבי יהושע ב' דתנן המקדיש נכסיו והיו בהן בהמות הראויות לגבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר ב' זכרים ימכרו לצורכי עולות נקבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית רבי יהושע אומר זכרים עצמם יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית ואפי' לרבי יהושע דאמר אדם חולק הקדישו הני מילי בשר אבל עור תפוס רבי יוסי ברבי יהודה אומר פרט לעולת גרים אמר ליה רב סימאי בר חילקאי לרבינא אטו גר לאו איש הוא אמר ליה פרט לגר שמת ואין לו יורשים י'תנו רבנן י'עולת איש אין לי אלא עולת איש י'עולת גרים י'נשים ועבדים מגין ת"ל עור העולה ריבה אם כן מה תלמוד לומר עולת איש עולה שעלתה לאיש פרט לשנשחטה חוץ ליזמנה וחוץ למקומה שלא יהו הכהנים זכאין בעורה יכול שאני מרבה יא' שנשחטה שלא לשמה הואיל ולא עלתה לבעלים

צדק הבית דאין עורה לכהנים אם שחטה עד שלא נפדית דלאו עולת איש הוא אלא עולת הקדש: **אלא אפי' למ"ד**. מדרבנן צעלמא אבל מדאורייתא לא: **הני מילי**. דמדאורייתא לא: **בשר**. דשל מזבח הוא ואין קדושה חלה עליו יב' שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מזבח הוא וכהנים אכתי לא זכו ביה תפיס: **דמאן רצבי יהודה**. לקמן מיימי לה דאמר אין עורה לכהנים: **הא דדר ציה**. דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהודע הכהן ולא אהדר להו מדי: **ששה לנדבה**. צ"ג שפורות שהיו צמקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין [ותקלין עמיקין] קינין וגוזלי עולה עגיס ולגונה וזהו לכפרת וששה לנדבה [שקלים פ"ו ה"ד] ומפרש מאי ניהו ששה לנדבה: **ה"ג ששה לנדבה לעולא הבאה מן המוטאות שאין כההנים זכאין צעורה יב' אשם לה'**. אי אפשר יד' אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן כחטאת כאשם תורה אחת להם וגו' [ויקרא ז] הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרש מעות לחטאתו וניתותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דלאזלי לרעיה דקיימא לן (תמורה דף יט.) כל שצחטאת מתה באשם רועה: **ילקח צהן כו'**. נמצאו שני כתובים מקויימין אשם לה' בשר לעולה יב' ואשם לכהן העור והיינו דכתיב [מלכים ז יג] כסף אשם וכסף חטאות לא יוצא וגו': **אלא מר צמאי מוקי לה**. להא דמני לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרצי יהושע**. דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות והן עולת הקדש היא וכדמסיים ואזיל דכי א"ר יהושע דחייל שם מזבח עלייהו מעיקרא אמאי דחוי למזבח קאמר אבל צעור מודה דחייל עלה יב' קדושת צדק הבית: **המקדיש נכסיו**. לנדק הבית: **הראוויס למזבח**. תמימים: **זכרים ימכרו ללרבי עולוס כו'**. דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפוס תמימים לנדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם: **זכרים עצמן יקרבו עולוס**. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדשו ואע"ג דמקדיש יב' סתמא דעמיה הוה להקריב יב' למזבח הראוי לו: **ונקטוס ימכרו כו'**. אבל הן עצמן לא יקרבו שולמים יב' עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למזבח דומיא דצדק הבית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדשינהו. ובהך עולה דרבי יהושע זכרים יב' הקריבים עולות קא"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפי' לרבי יהושע**. כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הראוי למזבח למזבח ושאינו ראוי למזבח יהא לנדק הבית לא שיהו כשאר קדשי מזבח שעורומיהן לכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לנדק הבית כשאר נכסים שלו: ואין לו יורשין. דאין לה צעלים יא' ה"ג עולא איש אין לי אלא עולא איש עולא נשים ועבדים מגין פ"ל כו': **העולה**. קרא יתירא הוא דלא אנטריך למכתב אלא העור לכהן אלא לרבות צא: **הואיל ולא עלסה לצעלים**. ואף על פי שהיא כשרה לא

עין משפט ונר מצוה

לו א מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כ':
לו ב מיי פ"ט מהל' פסה"מ הלכה ט':
לח ג מיי פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה כא':
לח ד מיי ד"ה שם הלכה יט':
לז א מיי שם הלכה כא':
לז ב מיי פ"ה מהל' פסה"מ הלכה ט' ופ"ד מהל' שקלים הלכה ט':
לז ח מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כא':
לז ט מיי פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה ז':
לז י מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כא':

תורה אור השלם

1. והכהן המקריב את עלת איש עור העולה אשר הקריב לבחור לו יתירה. ויקרא ז, ה
2. והאש על המזבח והקור בו לא תבדה ובשר יקליה ודבוק עצים בבקר בבקר ועורן קליה העולה והקשר קליה וחלבי ויקרא ז, ה
3. אָשֶׁם הוא אָשֶׁם אָשֶׁם ליהודה. ויקרא ה, יט

מוסף רש"י

כדאמר רבא העולה הוא ורשונה. מלל כתיב ועור עליה עולה אלא העולה הכי קאמר ועור עליה מיד העולה החשונה האשורה חלה לכל העולות, והיינו עולת תמיד דפרשת קרבנות (בס' פתח) דקדינן תמיד כתיב כרישא (ספחים נח: וכו"ע"ז בחובות קו.),
אז: העולה משמע העולה תאף ראשונה לכל הקרבנות (מנחות מט:). דאי לאריזי צעלמא אלא שקטירו עליה עולה ושלמים, נכתוב וערך עליה (יומא דז:) ששה לנדבה. ששה שפורות היו לנדבת צבור הבאה מן המותרות חטאות ואשמות וכל הנך דאמרין יפלו לנדבה, ובפרק בתרא דמנחות (קז:) מפרש הני ששה כנגד מי (וחבורה כג:). ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דסבר ר"א קסס הקדשות לנדק הבית ואפילו מדי דחוי למזבח אבל אינו יוצא מידי מזבח לעולם, ורי יהושע סבר לא שביק איניש קדושת מזבח ומקדיש לנדק הבית מדי דחוי למזבח, הלכך מסתמא למזבח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות (שם כ) וכו"ע"ז שם אא: ויביא בדמיהן עולות. דסתמייהו לעולה אקדשינהו, דהוא קרבן קדוש וחשוב מכל הקרבנות (שם כ) (ש"ס):